

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA VHUVHILI (P2)

LARA 2025

TSUMBANDILA YA U MAKA

MARAGA: 70

Tsumbandila iyi ya u maka i na masiatari a 10.

KHETHEKANYO YA A: NGANEA***U TSHILA NDI U VHONA – RN Madadzhe*****MBUDZISO 1**

1.1	1.1.1	Vhuongeloni ha Vuvha. ✓	(1)
	1.1.2	Mpho ✓ na Maria. ✓	(2)
	1.1.3	Ndi nge a didzhenisa kha vhufarekano na Maria. ✓✓	(2)
	1.1.4	Sa musidzana a sa fhulufhedzei kana tseramisiamelo✓ ngauri u funana na vhanna vhavhili nga tshifhinga tshithihi.✓
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho.)	(2)
	1.1.5	Tsha mathomo.✓ Thaidzo ine dendele Mpho a vha nayo ya u sa fhulufhedzea na u funesa vhafumakadzi i thoma u bvukuluwa henefha. ✓	(2)
	1.1.6	D/Vho Ravhutsi. ✓	(1)
	1.1.7	O fhedzisela o pandelwa mushumomi. ✓✓	(2)
	1.1.8	U a didzhenisa kha zwa lufuno na Maria a na mufumakadzi wawe hayani a dovha a vha na tshidzumbe khaye. ✓✓	(2)
	1.1.9	- O mu todela maloyara. ✓
- O mu hangwela kha zwothe zwe a mu khakhela ngazwo a fhedza o tenda u vhuya vhuhadzi nga niwambo wa lufuno. ✓	(2)
	1.1.10	- Ndi nga mueletshedza uri a bve kha zwo, zwi vhangha dzinndwa na malwadze.✓✓
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho).	(2)

NA

1.2	1.2.1	Mpho.✓	(1)
	1.2.2	Tsha zwino/Musalauno.✓	(1)
	1.2.3	Ndi mafhungo a Mpho ane a vha muhulwane kha la Venda na vhumombwe hawe na Maria musadzi wa Mashudu.✓✓	(2)
	1.2.4	I vhukati ha Mpho ✓ na Mashudu. ✓	(2)

- 1.2.5 U sa fhulufhedzea ha Mpho ho mu wedza khomboni.√√ (2)
- 1.2.6 Li amba mafhungo a sa pfesesei kana a si na mudzio.√√ (2)
- 1.2.7 Ndi Mpho. √ Mafhungo othe a bugu a mona nae.√ (2)
- 1.2.8 Ee, Sa vhafunani hu na zwinzhi zwe a vha a tshi khou lavhelela u zwi swikela na Maria sa musidzana wawe. Mashudu u sumbedza lufuno kha Maria nahone zwo iteyaho o vha a sa zwi lavheleli.√√ (2)
- 1.2.9 - Ndi nga mu eletshedza u fhulufhedzea kha mufumakadzi wawe.√
 - Ndi nga mu eletshedza u sa vha na tshiphiri kha mufumakadzi wawe.√
 - Ndi nga mu eletshedza u langa mbiti dzawe. √
 (Na dziñwe phindulo dzi pfalaho). (3)

[35]

KANA

HO DINA ONE – S Mbedzi

MBUDZISO 2

- 2.1 2.1.1 Bulugwane. √ (1)
- 2.1.2 Ngeletshedzo.√
 Vho Olga.√ (2)
- 2.1.3 Ndi nge a sedza lutingo a tshi khou reila/O vha a tshi khou gidima vhukuma.√√ (2)
- 2.1.4 Sa muanewa ane a vha na vhudifhinduleli.√
 Sa muanewa a thogomelaho mabindu a munna wavho.√
 Sa muanewa ane a toda niwana wawe a tshi tevhela ndila yone ya vhutshilo. (2)
- 2.1.5 Tsha u bveledza mafhungo/Nyito i aluwaho. √√ (2)
- 2.1.6 C/Veronica.√ (1)
- 2.1.7 -Mabindu o wa a fhedza a tshi khou tambula. √
 -O divhlahela mme awe nga vhulwadze ha mbilu.√ (2)

- 2.1.8 O mu dzudzanyela mbadelo dza bufho.✓
O mu fha tshelede ya ndindatshikwama.✓
O mu rengela zwiambaro zwa ḍura.✓ (Phindulo mbili fhedzi) (2)
- 2.1.9 A zwo ngo tea. Vhugvehenga a vhu badeli.✓
Vhumatshelo vhu ya tshinyala tshotḥe.✓
Muthu u ya farelwa zwine a sa ḍivhe.✓(Thikhedzo mbili fhedi) (2)
- 2.1.10 - Ndi nga mu funza pulane ya zwa vhubindudzi.✓
- Ndi nga mu funza kulangele kwa tshelede i no dzhena na i no bva.✓
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho). (2)

NA

- 2.2 2.2.1 Sibongile.✓ (1)
- 2.2.2 Tsha zwino/Musalauno.✓ (1)
- 2.2.3 Ndi dakalo la u takalela goloi ntswa.✓✓ (2)
- 2.2.4 Khudano i khou vhangwa nga murahu ha musu Veronica a tshi homboka tshelede ya Ngeletshedzo musu a tshi mu rengisela goloi i si na mabamm̄biri.✓✓ (2)
- 2.2.5 Ri fanela u thetshesela musu ri tshi laiwa.✓
Ri fanela u dzhiela pfunzo n̄tha ngauri zwi thusa kha u langa mabindu.✓ (2)
- 2.2.6 Ri ḍo swika hu si kale. ✓✓ (2)
- 2.2.7 Ndi Ngeletshedzo.✓ Ndi ene muanewa ane thaidzo dzotḥe dzi livhana nae.✓ (2)
- 2.2.8 Ndi a mu pfela vhut̄ungu ngauri u khou farelwa zwine a sa zwi ḍivhe vhunga ho vha hu si ene o vhulayaho mapholisa e a wanala b̄uthuni ya goloi.✓✓ kana
A thi mu pfeli vhut̄ungu ngauri mme awe na khonani dzawe vho mu kaidza kutshilele kwawe ku si kwavhuḍi a sa pfe.✓✓ (2)
- 2.2.9 - Uri a th̄onifhe mme awe.✓
- Uri a thetshese ndayo ya vhomalume awe.✓
- A t̄anganedze u eletshedzwa nga mme awe ro sedza ndaka ya khotsi awe.✓ (3)

[35]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 35

KHETHEKANYO YA B: DIRAMA***FINDINKODO – TT Mudau*****MBUDZISO 3**

3.1	3.1.1	Ofisini dza muvhuso.✓	(1)
	3.1.2	Ndi Muthumukhulu ✓,Skosana ✓na Murado 2✓.
(Vhavihili fhedzi)	(2)
	3.1.3	O vha o thasela vhalihoro la maneshinala, u khou itela uri u
farelana ha Madimokarati na Maneshinala hu vhonele. ✓✓	(2)
	3.1.4	Ndi muthu wa khani ✓, o vha a si khou tendelana na
Muthumukhulu kha tsheyo ine vha khou dzhia.✓ kana
O vha a sa tendelani na uri vhatshena vha shumiwe navho. ✓	(2)
	3.1.5	U bveledza mafhungo,✓ thaidzo dzine mahoro a khou livhana
nadzo dzi khou endelela.✓	(2)
	3.1.6	A/mulwelambofholowo.✓	(1)
	3.1.7	Ndi u kwashekana ha lihora na u xeelwa nga vhatevheli.✓✓	(2)
	3.1.8	Ndi ngoho, o vha o diimisela u bva kha muvhuso wa mbuelano u
itela u khwathisa mbekanyamushumo dza lihora lawe.✓✓	(2)
	3.1.9	Zwo tea.
- U itela u kona u bvisela nda vhupfiwa hau kha dzangano.✓
- U itela u lwela pfanelo dza vhatevheli.✓
- U itela u disa tshanduko kha shango.✓
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho).	(3)

NA

3.2	3.2.1	De Wit.✓	(1)
	3.2.2	Tsha musalauno/zwino.✓✓	(2)
	3.2.3	A vha khou andana kha mbekanyamaitete dza mavhusele.✓✓	(2)
	3.2.4	Madimokarati na Maneshinala.✓✓	(2)

- 3.2.5 Ndi zwauri naho vhathu vho lwela mbofholowo hu na vhane vha kha di konda u bva kha tshitalula.√√ (2)
- 3.2.6 U nea vhupfiwa.√√ (2)
- 3.2.7 Muthumukhulu. Mafhungo a bugu a mona nae. √√ (2)
- 3.2.8 A thi vha pfeli vhutungu ngauri hu na vhane vha kha di vha kha maitele a tshitalula a u vhenga vharema.√√/ **kana** Ndi a vha pfela vhutungu hu na vhane vha khou lwela u disa tshanduko sa De Wit.√√ (2)
- 3.2.9 Ndi u dzula na mirado ra humbudzana nga mbekanyamaitele dza dzanganov.
U dzudzanyulula mirado ya dzangano hune zwa vha zwo fanela.√
U thetshesela mihumbulo ya mirado yothu hu si na u khethulula.√
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho). (3)
- [35]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 35

KHETHEKANYO YA C: NGANEAPFUFHI

ZWA VHUTSHILO – NA Milubi na LL Mafenya

MBUDZISO 4

4.1 'WO MU NONELA' – LL Mafenya

- 4.1.1 Mitshinini/Khasinoni.✓ (1)
- 4.1.2 Thathani ✓ na Humbulani.✓ (2)
- 4.1.3 Ndi nge a vha a tshi khou tshelwa nga masheleni.✓✓ (2)
- 4.1.4 Sa mushumi wa biko ane a thogomela mufumakadzi wawe.✓✓ (2)
- 4.1.5 Tsha u bveledza mafhungo.✓ Ndi hune thaidzo ya aluwa hone musu Humbulani a tshi tumbula uri mufumakadzi wawe u tambisa tshelwa mitshinini.✓ (2)
- 4.1.6 C/ramabindu.✓ (1)
- 4.1.7 O tshelwa nga vhuhadzi.✓✓ (2)
- 4.1.8 - O vha a tshi fha mufumakadzi wawe tshelwa ya ndindatshikwama zwa sa vhone uri ha shumi.✓✓ (2)
- 4.1.9 Zwo tea ngauri wa vha na mashudu u a wina/A zwo ngo tea ngauri zwi fhedza tshelwa na u disa phambano mitani.✓✓ (Na dziwe phindulo dzi pfalaho). (2)
- 4.1.10 - Ndi nga mukhoda kha u funesa mufumakadzi wawe.✓
- Ndi nga mukhoda kha u vha mushumi wa biko a tshi itela muti wawe.✓
(Na dziwe phindulo dzi pfalaho). (2)

NA

4.2 'AI! NDI MINI?' – LL Mafenya

- 4.2.1 Mangalani / Tshitereke. ✓ (1)
- 4.2.2 Tsha zwino/Musalauno.✓ (1)

- 4.2.3 Ndi figa yawe i mangadzaho.✓✓ (2)
- 4.2.4 Sofiv na Mangalani.✓ (2)
- 4.2.5 Ndo guda uri hu na vhafumakadzi vha sa fhulufhedzei kha vhanna
vhavho.✓/Hu na vhafunzi vha no nwa halwa na u ita vhupombwe.✓ (2)
- 4.2.6 O vha o no kambiwa nga waini.✓✓ (2)
- 4.2.7 Avhaathu. Mafhungo othe a nganeapfufhi iyi a mona nae.✓✓ (2)
- 4.2.8 Ndi a vhu khoda ngauri o sumbedza u vha musidzana wa mikhwa
yavhudi nge a hana u fhelekedzwa nga munna a sa mu divhi.✓✓ (2)
- 4.2.9 - Ndo vha ndi tshi do vha eletshedza uri vha mu litshe.✓
- Vha mutodele thuso kha vhahulwane vha muta.✓
-Vha mu ise kha vhatoli vha muhumbulo.✓
(Na dziwe phindulo dzi pfalaho). (3)
- [35]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 35

KHETHEKANYO YA D: VHURENDI**SHOTHODZO – TN Pholi na TK Mkansi****5.1 'THINGOTHENDELEKI' – TN Pholi**

- 5.1.1 Mutaladzi 4/U tāvhangya sa lupenyo.✓ (1)
- 5.1.2 U kundisa vhathu tshikolo.✓
U thathisa vhathu vhuhadzi.✓
Mushumo wo fhela. ✓
(Zwivhili fhedzi) (2)
- 5.1.3 Lifanyisi.✓✓ (2)
- 5.1.4 Mutevhetsindo wa u ongolowa,✓ ngauri murendi u khou vhaiswa
nga tshinyalelo i no diswa nga thingothendekeki. ✓ (2)
- 5.1.5 U fhela ha mbingano.✓✓ (2)
- 5.1.6 U pfala a sa dzi takaleli ngauri u vhona dzi tshi khou
tshinyadza.✓✓ (2)
- 5.1.7 B/vhabvedzi vha thingothendekeki.✓ (1)
- 5.1.8 Ndi u toda u tsivhudza vhathu nga ha vhuvhi vhu diswaho nga
thingothendekeki. ✓✓ (2)
- 5.1.9 - Uri vha divhe uri yo tea u shumiswa lini na hone ngafhi.✓
- U sa dzhiela ntha thingothendekeki u fhirisa zwipikwa zwa
vhutshilo.✓
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho) (2)
- 5.1.10 - U dithogomela sa musi hu na vhufobvu vhu no bveledzwa nga
thingothendekeki.✓
- U sa shumisa thingothendekeki huiwe na huiwe vhunga
mavemu vha tshi nga homboka muthu a xeledwa nga ndaka
yawe.✓
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho). (2)

NA

5.2 'LUVHONDO LU DO WA'– TK Mkansi

- 5.2.1 Thavha ya Everest.✓ (1)
- 5.2.2 Mutaladzi 1 na 2/Wa tetemela sa lutanga lu madini. ✓
Biko la elela sa mulambo wa Luvuvhu.✓ (2)
- 5.2.3 Lo imela dzithaidzo dzine ra tangana nadzo vhutshiloni.✓✓ (2)
- 5.2.4 Vese /mutaladzi 5. Phanda na murahu wa wana zwi tshi fana.✓✓ (2)
- 5.2.5 abcb.✓✓ (2)
- 5.2.6 Hu songo swika hune muthu a litsha u bveledza zwe a dzula o zwi
elekanya.✓✓ (2)
- 5.2.7 Musi muthu o neta a si tshe na nungo.✓✓ (2)
- 5.2.8 Vhutshiloni hu na thaidzo dzine wa tea u tou dzi kondelela uri u
kone u bvelela.✓✓ (2)
- 5.2.9 Ndo kwama vhashumelavhapo.✓
Ndo kovha thaidzo na muthu ane nda mu fhulufhela. ✓
(Na dziwe phindulo dzi pfalaho). (2)
- [35]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA D: 35
MARAGAGUṬE: 70